

VIKINGESKIBS
MUSEET

Marinarkæologisk prøvegravning
ved område 7

Amager Strandpark

NMU j.nr. 2322

Jørgen Dencker

***Marinarkæologisk prøvegravning
ved område 7
Amager Strandpark***

NMU j.nr. 2322

Jørgen Dencker

Marinarkæologisk prøvegravning i kanalen ved område 7, Amager Strandpark, NMU 2322

Indledning

På baggrund af resultaterne fra den marinarkæologiske forundersøgelse (se rapporten ”Marinarkæologisk forundersøgelse ved Amager Strandpark, NMU 2322 og Italiensvej, NMU 2323”) havde Kulturarvsstyrelsen krævet, at der umiddelbart sydvest for område 7, hvor der skulle foretages uddybning til kanalen i den sydlige del af Amager Strandpark (bilag 1), skulle udføres en prøvegravning.

Fredag den 27. august 2004 afholdtes et møde på stedet mellem Sund og Bælt, Kulturarvsstyrelsen og Vikingeskibsmuseet, hvor man blev enige om arbejdsprocedurer og metode. Selve prøvegravningen blev gennemført den 30. og 31. august 2004 af Vikingeskibsmuseet ved Morten Johansen og Jørgen Dencker.

Baggrund

I rapporten ”Marinarkæologisk forundersøgelse ved Amager Strandpark, NMU 2322 og Italiensvej, NMU 2323” side 7 beskrives område 7 på følgende måde:

Vanddybden var 0,90-1,30 m. På to af de fem positioner (7.1 og 7.4) (kort VI) fandtes gytje, hvilket svarer til oplysningerne fra boreprøve 24 på GEO's mægtighedskort. Gytjen, som overlejredes af 5-10 cm sand og sten, var brun med indhold af sivfragmenter og havde en max. tykkelse på 35 cm. På centerpositionen (7.1) stod der under gytjen og i undergrundsleret to elletræsstubbe (fig. 6), hvorfra der blev udtaget prøver (x 258, x 259) til C14-datering, for at fastslå det omtrentlige tidspunkt for havstigningen, der overskyllede dette område. På position 7.2, 7.3 og 7.5 overlejredes undergrundsleret af 10-25 cm sand med sten. Der blev fundet 9 stykker flint (upatineret, let patineret og kraftigt patineret), et stykke ildskørnet flint, 1 fiskeknogle og 1 brændt knogle. Ved position 7.2 fandtes et malmgrydefragment lige over undergrund.

Metode

Position 7.4, som var den vestligste af de i 2003 fem forundersøgte positioner i område 7, lå umiddelbart op til den nordøstlige grænse af kanalområdet.

Indledningsvis blev gytjeforekomstens omtrentlige udstrækning fastlagt ved hjælp af en række boringer med karteringsbor. Herefter blev der med gravemaskine, monteret med en 2 meter bred planeringsskovl, gravet fem parallelle 13–16 meter lange søgegrøfter på tværs af gytjeforekomstens nordøst- sydvestlige længderetning.

Afstanden mellem kanalens nordøstlige afgrænsning og land var ca. 44 m. De fem søgegrøfter, hvis indbyrdes afstand var 2,5-3,0 m, dækkede området fra kanalens nordøstlige afgrænsning og 20,0-22,5 m i retning mod land (det skraverede område på oversigtsplanen, bilag 1). Den resterende del nærmest land var så opkørt af entreprenørmaskiner, at prøvegravning her var formålsløs, men det kunne konstateres, at der også her forekom gytje.

Aflejringerne blev, under intens overvågning, skrællet af i ca. 5 cm tynde lag og fladen afrenset med skovl eller ske i det omfang, det var nødvendigt (fig. 1).

Grøfternes længde og dybde blev dikteret af gytjeforekomstens udbredelse, således at der såvel under gytjen, som til siderne af denne forekom ren undergrund.

Fig 1

Gytjeudbredelse

I det ca. 22x16 m store prøvegravede område, forekom der en omtrent nordøst- sydvestlig orienteret gytjeforekomst på 8-9 m's bredde. Gytjeforekomsten fortsatte mod såvel nordøst ind i område 7, som sydvest ind mod land. Flere steder i opfyldningsområdet mod øst blev der iagttaget gytje, der var trykket op af kørsel med entreprenørmaskiner, og det skønnes at gytjeforekomsten er mindst 100 m lang i nordøst- sydvestlig retning.

Stratigrafi

Generelt bestod aflejringerne af 5-20 cm fint sand overlejrende 5-20 cm groft sand med småsten. Udenfor gytjeområdet forekom der undergrundsler direkte under sandet, medens der i gytjeområdet forekom to typer gytje:

- dels 1-30 cm mørkbrun driftsgytje stedvis med stort indhold af naturtræ (tykke og tynde grene, kviste, blade), samt forkullede stykker træ, lidt trækul, sivrester, hasselnødder (hele, musegnavede og knækkede). På overgangen mellem sand og driftsgytje fandtes 2 omlejrede flækker
- dels 1-15 cm mørkegrå, homogent, fedtet lergytje med mange sten (primært naturflint)

Den mørkebrune driftsgytje lå stratigrafisk øverst, medens den mørkegrå lergytje lå nederst og havde direkte kontakt med undergrunden. Flere steder, specielt i den sydligste del af gytjeområdet, forekom der kun lergytje, medens der i de centrale og nordligere dele primært forekom både driftsgytje og lergytje. I hovedtrækkene var gytjeforekomsten linseformet, men havde et meget ujævnt forløb i såvel bund, som top.

Gytjen synes at være aflejret i en lavning i undergrunden, som sandsynligvis oprindeligt er dannet af strømmende vand, som kan forklare det store stenindhold i den nederste del af lergytjen, som må være afsat under let strømmende eller rolige aflejringsforhold. Sandsynligvis på et tidspunkt, hvor området ikke var overskyldet af havet. Vandet i lavningen var sandsynligvis ferskt på dette tidspunkt og området endnu ikke skovdækket. Driftsgytjen er sandsynligvis først dannet efter at havet har overskyldt området – enten periodisk eller permanent - og gytjen er sandsynligvis en brakvands- eller marin aflejring dannet på et tidspunkt, hvor området var skovdækket med bl.a. elle-, hassel- og egetræer.

Flere steder iagttoges elletræsrodde (ikke stubbe), der fortsatte ned i undergrunden (fig. 2). Desuden forekom der i østvæggen i grøft II's sydlige del en let skråtstående (ca. 20 grader) egetræsrod med en diameter på ca. 20 cm (fig. 3). Toppen af roden forekom ca. 30 cm under nuværende havbunds niveau og 5 cm over driftsgytjens topniveau. Roden fortsatte ned igennem gytjen, som på dette sted afløstes af lysegråt undergrundsler 60-65 cm under havbunds niveau. Ca. 100 cm under havbunds niveau fik roden et mere vandret forløb og fortsatte ind i profilvæggen. Roden blev frilagte ned til ca. 120 cm under havbunds niveau, hvor den blev afbrækket. En mindre

Fig 2

del af roden blev hjemtaget til mulig C14-datering (NMU 2322 x 41).

Havbunds niveauet ved roden lå i kote -60 cm (DN0), og da der ikke var tale om en stub, men en rodudløber, må selve stubben have stået højere. Der blev ikke iagttaget andre lignende rødder i grøft II.

Fig 3

Stratigrafi ved egetræsroden

0-20 cm: fint sand

20-40 cm: groft sand og småsten. Toppen af egetræsroden findes i denne aflejring 35 cm under havbunds niveau

40-50 cm: mørkbrun driftsgytje med meget naturtræ, sivrester og enkelte hasselnødder

50-60/65 cm: mørkegråt, homogent lergytje med mange sten (primært naturflint)

60/65- minimum 120 cm: lysegråt undergrundsler

Orienteringen, strukturen og aflejringerne antyder, at der kan være tale om et tidligere lavt vandløb med en omtrent østlig orientering omtrent vinkelret på områdets dybdekoter og den tidligere Kongemosekystlinies formodede forløb.

Fund

Foruden ovennævnte rødder fandtes der 2 flækker og et stykker ildskørnet flint i det nederste grove sandlag. Den ene flække er skarpkantet og patineret, medens den anden er vandrullet og stærkt patineret. Flinten anses for at være omlejret.

Flere steder i den øverste del af undergrundsleret forekom små klumper rød og gul okker. Den røde okker var dominerende og særlig i sydenden af den anden grøft fra øst, var forekomsten stor. Efter nøje undersøgelser efter spor af eventuelle nedgravninger blev det konkluderet, at okkeren var en naturlig geologisk forekomst.

I driftsgytjen gytjen forekom små stykker trækul og delvist forkullede stykker træ samt knækkede hasselnødder.

Fundliste

NMU 2322 x 39: flække. 9,5x1,8 cm, patineret, skarpkantet. Fundet nederst i det grove sand på overgang til driftsgytje i den nordlige del af fjerde grøft fra øst.

NMU 2322 x 40: flække med cortex. 7,0x1,9 cm, stærkt patineret, vandrullet. Fundet i det grove sand i den anden grøft fra øst.

NMU 2322 x 41: prøve af egetræsrod. 20 cm i diameter og ca. 25 cm lang. Fundet i østvæggen i sydenden af den anden grøft fra øst. Se beskrivelse ovenfor.

NMU 2322 x 42: ildskørnet flint. Fundet i det grove sand i den anden grøft fra øst.

NMU 2322 x 43: 3 stykker rød okker. Fundet øverst i undergrundsleret i sydenden af den anden grøft fra øst.

Konklusion

Ved prøvegravningen blev der fundet omlejret flint i sandlaget, medens der i den intakte driftsgytje forekom spor af menneskelig aktivitet i form af trækul, forkullet stykker træ samt knækkede hasselnødder.

Desuden forekom der rodfaste rødder af elle- og egetræ, hvoraf en prøve fra egetræsroden blev hjemtaget.

Fundene var ikke af en sådan karakter og mængde, at de burde give anledning til yderligere undersøgelser.

Bilag 1

